

BRÚIXOLA

DE LA UNITAT POPULAR

**POBLE
LLIURE**

BRÚIXOLA DE LA UNITAT POPULAR

MAJORIES, ESTRATÈGIA, REFUNDACIÓ

ÍNDEX

---

1. El moment actual.....	5
2. Què és la Unitat Popular?.....	9
Història	9
La Unitat Popular catalana i el moviment per la independència	12
La Unitat Popular i la qüestió de l'Estat i les institucions	14
Síntesi.....	18
3. Brevíssima història de la CUP i la proposta d'Unitat Popular.....	21
4. La CUP en els anys àlgids del procés independentista: un reflex de les potencialitats i mancances.....	17
5. Créixer i ser motor d'un nou cicle: les dues prioritats.....	35
6. La brúixola de la refundació	39
Estratègia de ruptura i vocació d'exercir el poder.....	39
Incidir i governar	40
Militància, organització i direcció.....	41
Política d'aliances.....	43

Partit-Moviment.....	44
Països Catalans: confederalisme	45
Un socialisme del segle XXI.....	46
7. Corol·lari: una invitació a organitzar el futur.....	49

1

EL MOMENT ACTUAL

El risc que l'espai de la Unitat Popular continuï perdent pes polític és alt. No es tracta de fer alarmisme sinó de mirar els reptes a la cara: els resultats de la CUP a les eleccions espanyoles no van ser bons. Tampoc ho van ser a les municipals. Tot i que, sumat a algunes altres excepcions, el cas que més contrasta amb aquest retrocés són les comarques nord-orientals i faríem bé de prendre'n nota.

I més enllà de l'indicador electoral, hi ha un estancament en el creixement de la militància, una baixada en la participació interna (per exemple, en les Assemblees Nacionals) i una escassa capacitat mobilitzadora.

Per descomptat que la conjuntura no acompanya. El procés independentista ha estat un element de politització i radicalització i ha enfortit la tendència catalana d'anar a contracorrent d'una Europa dretanitzada. Ara, en plena ressaca d'aquest, s'expressen més desacomplexadament els monstres feixistoides presents a la nostra societat.

Afegit a un desgast de l'onada del 15M que havia portat els «ajuntaments del canvi» i que, en les anteriors municipals, el 2019, ja havia donat senyals d'esgotament. Cal esmentar també la dificultat amb la qual la proposta d'Unitat Popular s'ha articulat al País Valencià i les Illes Balears.

No tot és retrocés. El moment actual també viu el creixement del moviment per l'habitatge, que assenyalava una de les principals contradiccions de la fase actual del capitalisme. També una consciència ecologista molt present especialment en el jovent i que espera un grau més alt d'organització i politització. El creixement de la Intersindical-CSC, lent però continuat, ens indica tot l'espai que tenim per davant si som capaços de fer propostes útils. El feminisme ha consolidat conquestes. I finalment, una certa revifalla de la consciència lingüística es manifesta tant en l'àmbit de la creació cultural com de l'activisme.

I repassant més en concret la trajectòria de la Unitat Popular, també hi ha elements positius del bagatge de tots aquests anys. El primer és una base social consolidada que, malgrat pujades i baixades conjunturals, fa costat a una opció radicalment independentista i explícitament anticapitalista. Tot i així, no deixa de ser petita en relació a la gran majoria sociològicament existent a Catalunya de persones independentistes i d'esquerres. Un altre element positiu és l'estructuració de la CUP com a organització nacional, superant definitivament un model de coordinadora municipalista. Tanmateix, la manca d'una direcció fa que aquesta evolució no sigui del tot completa. I en tercer lloc, l'experiència del procés independentista, malgrat tot, es pot considerar com un laboratori real del que significa una ruptura. D'aquesta manera, molts dels debats que l'esquerra té arreu, aquí poden tenir una concreció superior, menys abstracta i més real, si sabem llegir el que s'ha viscut.

Avui l'esquerra i l'independentisme, més que un problema de radicalitat en les propostes, el tenim de credibilitat i factibilitat d'aquestes. És així com hem d'afrontar el debat. Necessitem una força política que sigui fonamentalment útil al nostre poble i per això cal que combini militància amb obra, assemblearisme amb direcció, carrer amb institució, tàctica amb estratègia.

Només així podrem actuar de revulsiu per al país, tot contribuint a un ben necessari foc nou.

L'aportació que teniu a les vostres mans està en la línia del que ha anat defensant primer el Moviment de Defensa de la Terra (MDT) i després Poble Lliure. Pensem que, més enllà dels debats metodològics, cal que tinguem clar on volem portar l'organització, el moviment i el nostre poble. I el primer que cal fer és expressar-ho.

Països Catalans, novembre de 2023

2

QUÈ ÉS LA UNITAT POPULAR?

HISTÒRIA

Hi ha diferents experiències històriques que prenen el nom d'Unitat Popular, força diverses entre elles, però que comparteixen dos elements. El primer és que remeten a algun tipus de disgregació que cal refer, algun tipus de confluència necessària. Ja sigui entre lluites, ja sigui entre organitzacions, ja sigui entre corrents, ja sigui entre sectors de les classes populars. El segon element és el caràcter revolucionari, socialista, anticapitalista, d'aquesta aliança.

El cas xilè és el més conegut i representa una aliança entre forces socialistes de la classe treballadora (el Partit Socialista i el Partit Comunista) amb algunes forces de les anomenades classes mitjanes, amb un programa de transformació socialista i una via d'accés i exercici del poder que partís, en paraules d'Allende, de la «llibertat, el pluralisme i la democràcia». La Unitat Popular xilena va aconseguir enormes transformacions en els tres anys que va governar, però l'aliança de la burgesia local amb l'imperialisme va derrocar-la amb un cop d'estat i una repressió brutal.

A Euskal Herria, el 1978 va formar-se Herri Batasuna («Unitat Popular» en basc) a partir de la confluència de diferents organitzacions de l'àmbit de l'esquerra abertzale. En les primeres eleccions constituents espanyoles, l'any anterior, l'esquerra abertzale havia proposat un Front Patriòtic que incloïa el PNB. Eren les anomenades converses de Txiberta i no van reeixir. S'atribueix a Telesforo Monzón l'expressió fundacional d'Herri Batasuna: «No ha estat possible la unitat amb els partits, farem la unitat amb el poble».

Als Països Catalans, la Candidatura d'Unitat Popular pel Socialisme (CUPS) va ser una llista a les eleccions constituents espanyoles de 1977, que aglutinava diverses organitzacions anticapitalistes i que va encapçalar el militant independentista Salvador Casanova. No va obtenir uns bons resultats i es va acabar dissolent.

En les primeres eleccions municipals, a Arbúcies es va formar la Candidatura Unitària i Popular d'Arbúcies (CUPA), agrupant tot l'antifranquisme local, el que s'havia organitzat en l'Assemblea de Catalunya. Al cap de poc temps, se'n separarien CDC i PSC, però mantindria un caràcter ampli i pluripartidista fins ben entrat el segle XXI. La CUPA va guanyar les eleccions a Arbúcies fins el 2003.

Però el precedent més immediat i proper a la nostra manera d'entendre la Unitat Popular el trobem en el debat sobre el futur de l'MDT, desencadenat en la seva II Assemblea Nacional (1987), quan un sector comença a teoritzar la Unitat Popular com a forma de desplegar el moviment, com veurem a l'apartat següent.

El marc de fons de totes aquestes propostes de confluència és el moment del capitalisme que ens ha tocat viure. L'anomenada «acumulació flexible», que va succeir el capitalisme de tipus fordista, va associada a una sèrie de transformacions en la classe treballadora que per força s'han de tenir en compte des del punt vista organitzatiu i estratègic.

En primer lloc una agudització de la divisió internacional del treball, amb la globalització i les dependències neocolonials, que continua creant als països del centre capitalista un cert coixí de benestar per a bona part de les classes populars per mitjà del consumisme i, consegüentment, una dificultat més gran en la formació de consciència i organitzacions de classe. Cal tenir en compte, tanmateix, que la irreversible crisi ecològica (climàtica i de matèries primeres) apunta a canvis profunds en aquest sentit.

En segon lloc, una disgregació i afebliment de la classe treballadora industrial, fruit de la desindustrialització i les deslocalitzacions. Aquest sector de les classes populars havia estat avantguarda en les lluites socials i polítiques com, per exemple, contra el franquisme. Les vagues solien ser una forma de lluita que feia trontollar l'ordre i que despertava la solidaritat d'altres sectors populars. La deslocalització, el tancament i el trossejament de grans indústries disgrega aquesta força en un panorama de treballadors de petites empreses subcontractades i autònoms, més difícils de sindicar. En canvi, les feines més manuals i feixugues es reserven a la nova immigració que la situació mundial accentua i que viu, en molts casos, en una situació de discriminació administrativa fruit de les lleis d'estrangeria.

En tercer lloc, donada l'emergència de nous moviments socials, en particular el feminisme, l'ecologisme, l'antimilitarisme, l'antiracisme i el moviment LGBTI, també va significar un repte per a l'esquerra el mirar d'integrar-los en un projecte alliberador global. Al cap i a la fi, totes aquestes causes eren, no únicament però també, expressions de la lluita de classes.

Com a quart element, podem citar la persistència de l'associacionisme popular: del món de la cultura als casals i ateneus, passant per l'educació en el lleure. Un teixit que, als Països Catalans, reviu la vitalitat que havia tingut abans de l'ocupació feixista de 1939, amb certes diferències atesa la nostra societat més individualitzada i consumista. Però que,

tanmateix, és també una expressió de vida comunitària i un vehicle d'acció col·lectiva.

I finalment, en cinquè lloc, és inevitable reconèixer el context institucional en el qual ens desenvolupem. Sense una presència forta a les institucions vigents, qualsevol estratègia revolucionària està abocada a la irrellevància. De la mateixa manera que amb una dependència excessiva de la lluita institucional, ja sigui econòmica, tàctica o estratègica, tampoc no serveix als nostres objectius. Totes les experiències d'Unitat Popular han inclòs aquesta incidència institucional tot i que sempre vagin més enllà i apuntin a un partit-moviment, que serveix per enquadrar militància, mobilitzar el poble i lluitar a les institucions.

Aquests són els elements que porten a una necessària fórmula revolucionària que busca superar la disgregació tot proporcionant congruència teòrica, coherència estratègica i confluència organitzativa. És així com podem entendre la Unitat Popular.

LA UNITAT POPULAR CATALANA I EL MOVIMENT PER LA INDEPENDÈNCIA

Però alhora hem de tenir en compte també el nostre propi context nacional, el dels Països Catalans, com a nació ocupada i en lluita per l'autodeterminació des de fa més de tres-cents anys. La Ruptura Democràtica Independentista (RDI) és la palanca de totes les transformacions socials que poden venir. És el desllorigador del poder constituent. Alhora que defensem la nostra llengua i la nostra identitat, el que fem a través de la lluita independentista és desmuntar aquests fortins de les classes dominants que són els Estats espanyol i francès. Per això és necessari que la Unitat Popular tingui una estratègia independentista. I per això és necessari que hi hagi aliances amb altres sectors de la petita i la mitjana burgesies que, sense compartir el programa de la Unitat Popular, són actors

de la lluita per la RDI, contra els Estats i contra les oligarquies que els controlen.

Cal recordar que la qüestió de les aliances ha estat un tema central en tots els plantejaments revolucionaris. Des del *Manifest Comunista*, que dedica l'últim capítol a aquesta qüestió, fins a la Unitat Popular xilena, que va lluitar per atraure les classes mitjanes i evitar que fessin costat al colpisme, passant per la Revolució russa, en la qual l'aliança amb el camperolat va ser una preocupació de primer ordre i per això el símbol de la falç i el martell expressa aquesta aspiració.

La lluita per la independència no és una lluita sectorial més sinó una lluita que n'articula d'altres. Els estats constituïts són la clau de volta de l'ordre econòmic capitalista. En conseqüència, una lluita que vol desmuntar aquesta estructura que manté l'ordre de les classes dominants té un potencial constituent molt gran i obre camí a moltes transformacions.

El procés de presa de consciència independentista, el procés de construcció del poble català com a subjecte polític, no és en absolut contradictori amb la presa de consciència de classe o anticapitalista. Ans al contrari, l'octubre del 2017 ja ens va deixar molts exemples de com l'alineament de les classes dominants amb l'ordre espanyol, començant per la Caixa i el Banc Sabadell, que van coordinar-se amb la Casa Reial i amb la Moncloa per a donar el cop d'efecte del trasllat de seus socials. Els enemics de la nostra sobirania com a poble són els mateixos que com a classe.

Per això la revolució independentista, que és fonamentalment democràtica, mentre reclama el «dret a decidir» des de la perspectiva nacional també està impugnant el caràcter de classe de l'Estat espanyol.

La tasca de la Unitat Popular no és, per tant, construir un moviment totalment al marge del moviment per la Ruptura Democràtica per la Independència realment existent i idealitzar com seria un moviment *ex-novo*. El moviment existent, per bé que té una composició interclassista, té un com-

ponent majoritàriament popular. Hi ha, a més, un gruix militant que participa en totes dues dinàmiques, i com més gran i més organitzat sigui aquest sector, i com més espai puguin compartir les dues dinàmiques, més força tindran.

Mantenint l'autonomia estratègica, programàtica i organitzativa (per això no defensem un Front Patriòtic), la Unitat Popular ha d'estar profundament imbricada en el moviment independentista per aconseguir la Ruptura Democràtica.

LA UNITAT POPULAR I LA QÜESTIÓ DE L'ESTAT I LES INSTITUCIONS

No hem de perdre de vista que, des d'una perspectiva marxista, qualsevol reflexió sobre la forma com s'organitzen les lluites és indestruïble de l'objectiu de l'exercici del poder (la «presa del poder», si ho preferiu). És a dir, que la construcció de la Unitat Popular no és un objectiu en si mateix, sinó una forma organitzativa per disputar el poder a les classes dominants. D'aquí la importància de dotar-la d'una estratègia, en el nostre cas, independentista.

El marxisme es va diferenciar de l'anarquisme fonamentalment per la qüestió del poder. El segon rebutja el poder centralitzat i defensa que cal destruir-lo, arreu i ja des d'ara, i per això s'oposa a la forma organitzativa Estat. En canvi, Marx i Engels van argumentar que cal que la classe treballadora prengui el poder de l'Estat i el faci servir per a socialitzar els mitjans de producció i d'aquesta manera, acabaran desapareixent les classes socials i l'Estat. Ha passat més d'un segle i mig d'ençà d'aquests debats fundacionals i, evidentment, s'han enriquit amb nombroses aportacions teòriques i experiències pràctiques. Però la qüestió del poder continua sent central: podem dir, amb Fuster, que tota política que no fem nosaltres serà feta contra nosaltres.

La visió dels clàssics marxistes sobre l'Estat és fonamentalment instrumental i transhistòrica: és una eina en mans de

les classes dominants i això sempre ha estat i serà així fins que el proletariat prengui el poder. Aquesta visió s'ha enriquit amb les experiències històriques concretes com la Unitat Popular xilena, la Revolució dels Clavells portuguesa i tot el cicle de governs antiimperialistes i processos constituents de l'Amèrica Llatina de principis d'aquest segle. En sentit contrari, el fracàs de l'eurocomunisme és el revers negatiu: el seu propòsit d'esdevenir «partits de lluita i de govern» va ser infructuós i van acabar reinventant la socialdemocràcia.

En qualsevol cas, de manera molt simplificada, podem dir que els estats constituïts reflecteixen una relació entre les classes. Una estratègia de base marxista s'ha de moure entre dos pols. D'una banda, la socialdemocràcia, que promou reformes dins els sistema sense qüestionar, en última instància, el capitalisme i els estats constituïts. De l'altra, el rebuig a la lluita institucional a partir d'un pensament mecanicista que considera tota institució, sense matisos, com un terreny només útil a la burgesia i en contraposició químicament pura i idealista del carrer.

El camí és no perdre de vista l'objectiu de la ruptura i, alhora, saber què podem guanyar en les institucions actuals. No sobreestimar-ho però tampoc subestimar-ho.

Les institucions actuals són, en primer lloc, una trinxera des d'on fer lluita ideològica i altaveu de les reivindicacions. Sense presència en aquestes institucions és pràcticament impossible que, en una societat com la nostra, els missatges polítics arribin a les masses. Hem de bastir mitjans de comunicació alternatius i des de baix però sabent que l'època en la qual aquest era el canal principal d'informació era una altra. La premsa de partit i la socialització en espais de partit correspon a moments en què la vida comunitària era molt més forta, mentre que ara es troba erosionada per l'individualisme i el consumisme. Avui els missatges polítics arriben, fonamentalment, pels mitjans generalistes i aquest és un motiu per a ser presents a les institucions.

L'altaveu o la corretja de transmissió de les lluites són la funció bàsica però no es pot reduir la lluita institucional a això perquè aquesta té una certa autonomia. S'hi gestiona diner públic i es legisla sobre àmbits en què no hi ha cap lluita popular al darrere. De vegades, fins i tot el programa propi no ha previst certes problemàtiques o ho ha fet d'una manera superficial. Això implica prendre decisions en l'esfera de la lluita institucional sense que impliqui ser portaveu de cap lluita o moviment.

En segon lloc, la participació a les institucions és una formació de quadres important, en què la militància entra en contacte amb les complexitats de l'organització econòmica, social i política actual. Qualsevol company o companya que hagi estat dins un ajuntament ho pot explicar perfectament.

En tercer lloc, i anant més enllà, cal saber veure la possibilitat de transformacions concretes dins el marc institucional actual. Per exemple, revertir privatitzacions, avançar en fiscalitat o guanyar nous drets. Que es produeixin dins mateix del sistema no implica reformisme. Depèn, és clar, de la perspectiva. Va ser André Gorz qui va inventar-se la idea de les «reformes no reformistes» i les va definir d'aquesta manera: «A la pràctica, el que distingeix una estratègia socialista de reformes d'un reformisme neocapitalista de tipus socialdemòcrata no és tant cadascuna de les reformes proposades i cada objectiu programàtic sinó: 1. la presència o absència de vincles orgànics entre les diferents reformes; 2. el ritme i les modalitats de la seva iniciació; 3. la presència o absència de voluntat de treure profit del trencament de l'equilibri provocat per les primeres accions reformadores i així anar cap a noves accions disruptives» (*Le socialisme difficile*, 1967).

És important, per això, que la lluita per una reforma concreta vagi acompanyada del moviment popular. Isabel Rauber, en un llibre sobre les experiències llatinoamericanes ho explica així: «L'obtenció de resultats concrets a partir de propostes elaborades participativament per la població invo-

lucrada en un conflicte constitueix un camí d'aprenentatge col·lectiu indispensable cap a la comprensió pràctica del que significa ser ciutadà i ciutadana, en una realitat social i política on –en el millor dels casos– això resulta sistemàticament ofegat per pràctiques clientelars i paternalistes. Per això la participació plena i conscient de tothom (membres i no membres) és fonamental» (*Sujetos políticos*, 2006).

Per concloure, i enllaçant amb el capítol anterior, no hem de perdre de vista que l'objectiu de la nostra acció política és fer néixer una nova font de poder. Qualsevol reforma, avenç o acumulació s'ha de promoure pensant en la construcció del subjecte nacional-popular. Per això un moviment d'alliberament nacional com el nostre és una impugnació d'arrel del sistema, perquè implica reconèixer una nova font de sobirania, la qual cosa remou absolutament la distribució del poder polític, social i econòmic.

La ruptura necessària és de base nacional-popular i per això mateix ho és també l'acumulació de forces. En el camí de l'alliberament nacional s'enforteixen una sèrie d'estructures que són funcionals a l'estratègia independentista i també expressions del poder popular. Sindicats, associacions, plataformes, casals i ateneus, teixit cooperatiu... eines estratègiques que parteixen de l'autoorganització, però que la Unitat Popular ha de contribuir a enfortir.

Més endavant, tornarem sobre aquesta qüestió en concret de la confluència de l'alliberament nacional i de classe. Però per tancar aquest apartat valgui l'exemple del 2017 com a concreció pràctica del que aquí hem mirat d'explicar amb la teoria. El referèndum no es podria haver celebrat si no hi hagués hagut la confluència del poder institucional i del poder popular. El procés va sorgir de baix cap a dalt i això sempre va condicionar els passos dels partits dirigents i va evitar reculades. I, en última instància, el moviment popular és el que va assegurar el referèndum, perquè les institucions estaven intervingudes i vigilades. Però sense el poder dins les institu-

cions, sense la majoria independentista al Parlament de Catalunya, al Govern i a la majoria d'ajuntaments, el referèndum no hagués tingut el caràcter massiu i rupturista que va tenir.

Ahora, el procés cap a la independència va fer trontollar l'hegemonia burgesa i va desplaçar la societat catalana cap a l'esquerra, exactament el contrari del que està passant ara. S'expressava una dinàmica ben present en el nostre poble, al llarg dels segles, i que Eva Serra va saber identificar millor que ningú: «És una constant en la història de Catalunya que la ruptura amb l'Estat democratitza les lleis i prima la justícia social.»

Aquesta combinació de poder institucional i carrer; aquest caràcter nacional-popular de la revolució independentista; aquest procés que no va emmascarar el paper de les classes socials, sinó que, ben al contrari, el va posar més de manifest. Aquests elements de l'experiència viscuda pel nostre poble, en definitiva, fan que el debat sobre la Unitat Popular parteixi d'un esglaió més elevat que no pas fa uns anys, perquè el debat podrà ser menys abstracte i més concret, menys idealista i més real.

SÍNTESI

Com a síntesi d'aquest primer apartat i per tractar de concretar una definició operativa, podem dir que avui dia entenem la Unitat Popular a partir de les característiques següents:

1. És un espai polític que permet a les classes populars esdevenir un subjecte revolucionari, dotant-les de congruència teòrica, coherència estratègica i confluència organitzativa.
2. Té un caràcter tàctico-estratègic: permet tant la intervenció en conjuntures concretes a curt termini (eleccions, campanyes, mobilitzacions) com la formació d'un poder popular a llarg termini.

3. És un partit-moviment: la seva funció és enquadrar la militància, mobilitzar el poble i lluitar a la institució.
4. Té una estratègia d'exercici del poder, dins i fora de les institucions actuals i especialment a partir de la Ruptura Independentista, i, consegüentment, té una política d'aliances en aquest àmbit.
5. Té una composició plural: en el seu interior hi conviuen diferents organitzacions i corrents, per bé que per mitjà de la presa de decisions assembleària, ha de tenir una línia explícita i coherent.

3

BREVÍSSIMA HISTÒRIA DE LA CUP I LA PROPOSTA D'UNITAT POPULAR

L'any 1979 tenen lloc dos esdeveniments clau per al futur de l'independentisme. En primer lloc, és la fundació de Terra Lliure i dels Comitès de Solidaritat amb els Patriotes Catalans. A redós de la propaganda armada i de la tasca antirepressiva s'anirà articulant el nou moviment. I, en segon lloc, se celebren les eleccions municipals, en les quals dues candidatures vinculades a l'independentisme, la CUPA d'Arbúcies i la UM9 de Ribes, obtindran l'alcaldia. L'experiència d'aquests dos ajuntaments, que durarà força més enllà del primer mandat, servirà de referència per a un nou model de municipalisme transformador per al moviment independentista.

Cal tenir en compte que es partia dels marges de la Transició. L'existència d'un partit comunista molt fort (PSUC) i d'una formació catalanista i d'esquerres que, tot i envellida, conservava el record heroic dels temps republicans (ERC), va fer més estret l'espai per a una alternativa independentista com la que, amb més força, va fer irrupció a Euskal Herria. Al País Valencià i les Illes, amb un independentisme que de

partida ja era més reduït que a Catalunya, la situació no seria millor.

Per això cap de les llistes que va presentar l'independentisme a les eleccions (CUPS el 1977, Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional el 1979 i Nacionalistes d'Esquerra el 1980) va aconseguir representació.

El 14 de desembre de 1986 es constitueix l'Assemblea Municipal de l'Esquerra Independentista (AMEI) que aglutinava, d'una banda, l'experiència d'Arbúcies i de Ribes i, de l'altra, la necessitat del moviment, representat per l'MDT, d'arrelar, madurar i enfortir-se organitzativament tot superant una primera fase més agitativa.

És a la II Assemblea Nacional de l'MDT (1987) que, amb la ponència *Per una política independentista de combat*, es despleguen les línies mestres del que serà la Unitat Popular independentista catalana. Allà s'hi fa una anàlisi del caràcter de classe de la lluita independentista, una crítica del catalanisme conservador i la defensa d'un model d'independència que contingui una alternativa social més enllà de l'objectiu de la ruptura amb l'Estat.

A les eleccions municipals d'aquell any es presenten les primeres llistes que ja porten el nom de Candidatura d'Unitat Popular (CUP).

Diversos elements fan que aquesta irrupció quedi ofegada. El primer és la refundació d'ERC, que es rejoyeneix amb quadres procedents de l'independentisme combatiu i es declara com a tal. El segon és una certa crisi de la propaganda armada, especialment a partir de la ingerència d'ETA i l'atemptat d'Hipercor. El tercer, la persistència de la repressió, que tindrà un moment particularment dur amb l'Operació Garzón de 1992. I finalment un quart element que és la conjuntura internacional: l'ensorrament del Bloc de l'Est implica l'entrada en el període que la propaganda neoliberal anomenarà «fi de la història», cosa que repercuteix en totes les organitzacions i moviments revolucionaris, arreu. Les noves expressions de

l'independentisme català, al voltant d'ERC, tindran una orientació més parlamentària que insurreccional, més europeïsta que antiimperialista, més socialdemòcrata que revolucionària.

Sota aquestes condicions es desenvolupen les eleccions municipals de 1991 i 1995. Però és a mitjans d'aquesta dècada que emergeix una nova generació en els moviments socials, d'acord amb el que internacionalment seran les protestes antiglobalització i referents com la revolta de Chiapas. L'ocupació prendrà especialment força a partir d'aquell moment així com també un independentisme rejuenit per mitjà d'organitzacions com Maulets-JIR i la PUA (que esdevindria Endavant-OSAN), de l'expansió de casals i ateneus, el sindicalisme estudiantil (CEPC i Alternativa Estel, precedents del SEPC) i el moviment per la llengua (Correllengua).

La militància que, malgrat les adversitats, es mantenia a l'MDT i l'AMEI, va sostenir la proposta de la Unitat Popular i del municipalisme durant aquest període. Per a les eleccions del 1999 va promoure el manifest «L'Esquerra Independentista i l'acció municipal». I, després de confluïr amb aquesta nova generació militant en el Procés de Vinaròs, les eleccions municipals del 2003 representaran la concreció d'aquest relleu i seran les primeres d'una dècada llarga d'expansió. En la Declaració de Vilafranca d'aquell any ja s'assenyala que la CUP ha d'esdevenir «el referent polític unitari». El nom d'AMEI deixarà pas definitivament al de Candidatura d'Unitat Popular. També aquestes eleccions del 2003 representen l'eclosió de les Candidatures Alternatives del Vallès, que comparteixen aquesta idea d'Unitat Popular i on participa l'Esquerra Independentista.

En l'estructuració de la nova CUP es van dibuixant dues tendències. L'MDT, que havia mantingut viva l'AMEI, defensa una organització de caràcter nacional i en aquesta qüestió té el suport de Maulets. Endavant-OSAN defensa el manteniment d'un model de coordinadora. Els nuclis de la CUP es divideixen entre una o altra opció. El debat sobre els estatuts

en l'AN de Manlleu (2008) i el debat estratègic en la de Martaró (2009) recullen aquesta tensió de fons, i són guanyats per l'opció de construir una organització d'abast nacional.

En el fons, es tractava d'un debat sobre on es troba la direcció política del moviment. El model d'una organització nacional, que no tan sols faci lluita institucional, sinó que serveixi per enquadrar i formar la militància i per a mobilitzar, és un model que va construint un partit amb vocació de masses i amb una necessària direcció, sense que això impliqui ni la desaparició de les organitzacions estratègiques (MDT i Endavant-OSAN) ni del moviment. El model de coordinadora suposa postposar la qüestió de la direcció política i frenar el creixement. Endavant-OSAN serà partidari d'aquesta opció fins al moment en què se senti amb prou força per a ser el nucli dirigent de tot el moviment i de la CUP. Aquest procés començarà amb el canvi d'aliances de Maulets, que juntament amb Endavant-OSAN, crearan la Coordinadora Nacional de l'Esquerra Independentista (CNEI), excloent-ne expressament a l'MDT. D'aquesta dinàmica de confluència (mancada) naixerà Arran.

El període de la triple crisi (econòmica, democràtica i nacional) que s'obre al voltant del 2007 serà un accelerador del creixement de la CUP i l'empeny a presentar-se a les eleccions al Parlament de Catalunya el 2012. L'obtenció de tres escons implicarà més ingressos i més visibilitat. Fins llavors s'havia tingut una escassa estructura tècnica. I la presència al Parlament implicarà, *de facto*, uns portaveus nacionals.

A les Assemblees Nacionals següents es faran alguns passos més en aquesta direcció. En l'AN d'Esparreguera (2016) s'aprova la possibilitat de presentar candidatures al Secretariat Nacional per equips, és a dir, amb una necessària coherència programàtica. Des d'aquell moment en endavant sempre s'escolliran així i fins i tot en una ocasió, el 2018, s'hi van presentar dos equips confrontats. En aquesta mateixa assemblea hi ha un canvi important en clau feminista, ja que

s'aprova que un mínim del 40 % de membres del SN han de ser dones.

En l'AN de Celrà (2019) es permetrà alliberar membres del SN i d'aquesta manera se subsana una contradicció important. Els únics membres de l'estructura nacional que eren electes i que es presentaven amb un programa eren precisament els que no tenien condicions materials per a desenvolupar la seva feina, mentre que els càrrecs institucionals o els alliberats tècnics, que en principi s'havien escollit amb altres criteris, sí que disposaven d'aquest temps.

4

LA CUP EN ELS ANYS ÀLGIDS DEL PROCÉS INDEPENDENTISTA: UN REFLEX DE LES POTENCIALITATS I MANCANCES

Si fins ara hem repassat la història de la CUP des del vessant fonamentalment organitzatiu, en aquest apartat tractarem els debats sobre la línia política.

Contra alguna idealització dels períodes anteriors, cal dir que en l'etapa purament municipalista la confrontació de models i la tensió interna també havien estat una constant. Però els anys àlgids de la triple crisi, amb l'augment de la consciència anticapitalista (a redós del 15M i les vagues generals) i, especialment, amb l'activació del procés independentista, van empènyer la CUP ben cap endins del tauler polític i això

va implicar el creixement de l'organització i l'amplificació dels debats.

La Plataforma pel Dret a Decidir i el procés de consultes municipals sobre la independència són l'arrencada d'aquest procés i en tots dos casos la participació de l'Esquerra Independentista va ser mancada. El resultat va ser que es va regalar així la direcció del nou moviment.

És en aquest moment que es configura l'espai de la Ruptura Democràtica per la Independència com a moviment real i des de baix. Evidentment, amb contradiccions, perquè la mentalitat i les pràctiques autonomistes no desapareixen de la nit al dia i perquè al seu interior hi ha altres sectors independentistes amb ideologies i interessos socials diferents. Però en tot cas suposava un espai amb un enorme potencial, perquè sense aquesta arrencada no s'hauria arribat a l'I-O. L'MDT va apreciar la força potencial d'aquest moviment que uns anys abans ja havia batejat i caracteritzat (v. fulletó *Ara és el moment de la Ruptura Democràtica per la Independència*, 2004).

Els arguments esquerranistes furgaven en aquestes contradiccions per evitar la implicació de la CUP i l'Esquerra Independentista en el moviment. Ja fos la qüestió de la Unió Europea o la dels Països Catalans, amb un dogmatisme que s'oposava a qualsevol procés que no fos de la nació sencera i que és, al nostre entendre, un error d'enfocament. Tant des del punt de vista històric, perquè és normal que els diferents territoris segueixin diferents processos, com des del punt de vista de futur, perquè és millor per a la causa de la catalanitat que s'independentitzi un dels territoris més que no pas romandre a l'espera d'un improbable acompassament.

Calia, i cal, contrarestar la influència de la ideologia liberal en l'independentisme. Calia, i cal, mantenir les reivindicacions socials i disputar els continguts en el programa independentista. Calia, i cal, fer política per al conjunt de Països Catalans, partint de cada realitat concreta.

Per això la proposta de l'MDT no va ser mai la dissolució de l'Esquerra Independentista dins el moviment de Ruptura Democràtica ni la formació d'un Front Patriòtic sinó l'articulació, en relació però de manera autònoma, d'organitzacions i aliances en els dos espais. La Unitat Popular i la RDI no poden ser dues línies que s'hagin contraposar. Una bona anàlisi i una direcció sòlida permeten aquesta visió complexa del país i del moviment, que David Fernández va sintetitzar en aquesta metàfora: mà estesa per l'autodeterminació, puny tancat contra les retallades.

No va ser això el que es va imposar i, per exemple, a l'AN de Reus (2012) unes quantes abstencions van impedir que prosperés l'opció d'implicar-se en el nou moviment que, en aquell moment, s'articulava en la nounada Assemblea Nacional Catalana (ANC). En un sentit similar però amb una actitud més sectària, l'any següent la direcció d'Arran es va proposar de prohibir la doble militància entre l'organització i l'ANC. Tot i que no es va acabar ratificant, va ser l'origen del trencament que portaria a la creació de les Assemblees de joves per la Unitat Popular, que amb el temps esdevindrien La Forja - Jovent Revolucionari.

Tanmateix, en les vigílies de la Consulta del 9N del 2014, la CUP sí que va adoptar un paper de més solidesa política. Amb la reculada d'Artur Mas, que va convertir-la en un procés participatiu ciutadà, i mentre ERC quedava paralitzada per una mena de rebequeria dient que l'única sortida era la DUI, la CUP va tenir força més altura de mires: va convocar una assemblea oberta a la plaça Sant Jaume, va exposar les coses tal com estaven, amb les vacil·lacions del Govern i alhora les potencialitats del nou escenari, i col·lectivament es va optar per tirar endavant.

Aquest és un dels factors fonamentals que expliquen els bons resultats a les eleccions municipals del 2015, que no han estat superats, i l'accés per primera vegada a l'alcaldia d'una capital de comarca, Berga, així com també a la de la tercera

ciutat del Principat, per mitjà d'una coalició d'Unitat Popular àmplia, Guanyem Badalona en Comú.

Les eleccions al Parlament del 2015 també suposen els millors resultats de la CUP en aquest tipus de convocatòria, tant en escons com en nombre de vots, i la van situar en un lloc decisiu perquè els seus 10 diputats al Parlament eren imprescindibles per a la majoria independentista.

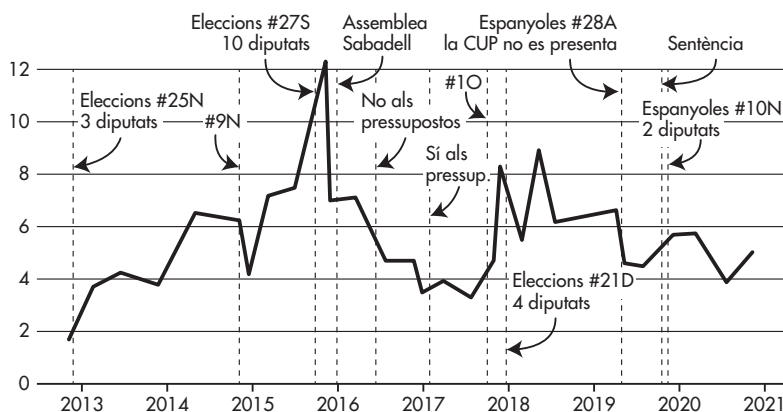
Aquest moment de màxima centralitat política també va ser el de màxima tensió, expressada en el dilema conegut com a «Mas o març» sobre la investidura del candidat de Junts pel Sí o la repetició electoral.

La primera opció per al conjunt de l'organització va ser l'oposició a Artur Mas com a candidat per mirar de trobar un altre nom que representés la majoria d'esquerres del bloc independentista (ERC havia quedat integrada dins de Junts pel Sí però els seus diputats, sumats als de la CUP, superaven els del PDECAT). Quan aquesta opció es va esvaïr pel tancament de Junts pel Sí, incloent-hi ERC, la disjuntiva estava servida: acceptar Artur Mas era l'única manera d'assegurar un Govern independentista i anar per feina. S'havia aprovat la Resolució I/XI com a declaració d'inici del procés i, per tant, hi havia unes bases per entendre que aquell no seria un govern autonomista. També, en gran mesura, perquè existia un moviment popular real que pressionava els dirigents independentistes. Aquesta era l'opció de Poble Lliure, que prioritza la formació de govern tot defensant la necessitat de tenir una política d'aliances clara per arribar a la independència. Va resultar derrotada aquesta línia però finalment Junts pel Sí va proposar Carles Puigdemont, que no representava la majoria d'esquerres però que no estava tant significat com Artur Mas com a President de les retallades socials, i va formar-se un govern independentista. Tot i guanyar aquesta batalla, aquest període marca un punt d'inflexió en el suport popular a la CUP. Del màxim històric abans de les eleccions (un 12% dels enquestats del CEO manifesten que la CUP és

el partit pel qual senten més simpatia) es passa en poques setmanes a un 7% amb el «No» a Mas i, mesos després, a menys d'un 5% amb el «No» als pressupostos (v. fig. 1).

Aquest debat condensava el conjunt de posicionaments al voltant del procés realment existent i la dificultat de sostenir una estratègia que integrés alhora el programa i les aliances pròpies de la Unitat Popular amb les de la Ruptura Democràtica per la Independència. Però els mesos següents acabarien demostrant la potencialitat rupturista del procés. Tot i així, era una contradicció exigir al Govern que fes la ruptura, però no voler contraure-hi cap aliança. Expressava una falta de confiança no tant en Junts pel Sí i els seus dirigents que, en molts casos, era del tot justificada. Era una manca de confiança cap al moviment, cap a les possibilitats d'èxit del referèndum, cap a la profunditat del canvi que estava protagonitzant el nostre poble. La mateixa prevenció que s'havia mantingut cap a l'ANC era la que portava a no implicar-se en determinades tasques de preparació del refe-

Figura 1.— Simpatia per la CUP. Percentatge d'enquestats que mostren màxima simpatia per la CUP. (Font: *Baròmetres d'opinió del CEO.*)

rèndum més enllà d'actuar com a fiscalitzadors i exigir que tingués garanties. I és clar, en aquesta posició, la incidència era més limitada.

Amb les errades posteriors a l'1-O per part de PDeCAT i ERC, algú podria haver pensat que aquesta distància calculada revertiria en un creixement de la CUP, però no ha estat així. Sense una implicació més gran en el moviment era impossible desbordar la direcció tot oferint una alternativa creïble i un lideratge autoritzat. Un exemple de la bona tasca de la CUP en clau de Ruptura Independentista va ser l'estímul i organització dels CDR. Però precisament aquest desbordament podria haver estat molt més gran si s'hagués dut a terme una tasca d'incidència durant tots els anys anteriors i haver arrossegat, així, el gruix o una part important de les bases de l'ANC, que en aquell moment era l'organització més nombrosa.

Les eleccions al Parlament de finals del 2017 van suposar una primera davallada de la CUP, confirmada en les municipals del 2019.

En l'AN de Celrà d'aquell any, es va aprovar una ponència que contenia elements d'autocrítica i de canvi estratègic interessants, ja que s'hi parla clarament d'assumir responsabilitats de govern o de governabilitat com una manera de reengegar el procés independentista.

Això no obstant, sempre s'acaba imposant una mena de camí del mig, en què, d'una banda, no es trenca del tot amb el bloc independentista (seria un error), però, de l'altra, no es treu tampoc partit de la pròpia força, la que proporciona el fet de trobar-se en el centre del tauler polític gràcies al procés independentista. Així, s'acaba anant a remolc, encara que sigui de manera crítica, amb la direcció que imprimeixen els altres partits. La paradoxa és que els últims tres presidents de la Generalitat ho han estat pels vots de la CUP però és evident que la incidència de l'organització ha anat a la baixa.

Podem dir, en conclusió, que el paper de la CUP en el procés independentista va tenir errades importants, impròpi-

es d'una formació revolucionària. En aquell moment les direccions de tots els partits van fallar. Començant per les de PDeCat i ERC, captives com eren d'un esquema fallit, la independència «de la llei a la llei» i l'ajuda europea, oblidant el contingut rupturista de l'independentisme per por a un desbordament popular. Però si bé era més previsible que aquests actors fessin figa, i prou lluny que van arribar, cal ser més exigents amb nosaltres mateixos. Perquè no tenir una línia i atorgar la direcció del procés a altres, esperant que encertin o errin, és perpetuar una dependència estratègica. Establir aliances en clau de Ruptura Democràtica ens obliga a madurar les propostes. Ens compromet a respondre la pregunta: «i nosaltres, com ho faríem?».

Mantenir una mena de distància protectora amb la resta de formacions polítiques és, en el fons, un símptoma d'inseguretats i de no saber cap on es vol anar. Això s'explica perquè no hem fet encara, col·lectivament, una correcta caracterització del moviment independentista i del seu contingut rupturista. Alguns sectors participen de la visió, promoguda per l'espanyolisme, que el motor del procés ha estat la burgesia. I que, per tant, el final estava escrit: alguna mena de pacte entre elits. El 2017, tot i quedar-nos a les portes, ja es va veure que aquest esquema és simplista i macarrònic. A mesura que va anar avançant el procés independentista, els sectors més lligats a la burgesia se'n van anar distanciant i la coalició que en el seu dia havia estat unificador d'interessos burgesos, CiU, va escindir-se i va perdre la primera posició electoral. Durant els anys de pujada del procés, l'oligarquia (Foment) va perdre la capacitat de comandar la burgesia com a bloc. És ara, en el moment que el procés ha remès, que aquests sectors han recuperat protagonisme públic, a través de Foment i el Cercle d'Economia, i han convertit el PSC més unionista en el valedor principal dels seus interessos, com vam comprovar en el procés d'aprovació dels Pressupostos de la Generalitat 2023.

Va ser Lenin qui va deixar escrit a *L'esquerranisme, malaltia infantil del comunisme* que les revolucions no sorgeixen només per l'empenta del subjecte revolucionari, sinó pels moviments que també es donen en les classes altes fins llavors conservadores: «Només quan els «de baix» no volen i els «de dalt» no poden seguir vivint a l'antiga, només llavors pot triomfar la revolució. En altres paraules, aquesta veritat s'expressa de la manera següent: la revolució és impossible sense una crisi nacional general (que afecti explotats i explotadors).»

No ens ha de sorprendre, per tant, que eventualment hi hagi elements de la burgesia dins el procés independentista o que insisteixin en models de «transició nacional» o «de la llei a la llei» malgrat el seu fracàs provat. La pregunta correcta que cal fer: és possible aquesta via, controlada des de dalt, a la independència? Es poden fer canvis «només polítics» sense que això tingui incidència en les classes socials? Amb el que hem anat dient fins ara queden apuntats clarament alguns principis per a la resposta.

En definitiva, per optar a una hegemonia de la Unitat Popular dins el procés independentista, el primer pas és voler-ho i el segon, implicar-se a fons en el moviment per a disputar-ne el lideratge. Esperar que uns altres sectors dirigeixin la ruptura, i nosaltres anar-nos-hi posicionant a remolc, quan probablement aquests sectors ja han donat tot el que podien donar de si, és un camí cap a la irrellevància.

5

CRÉIXER I SER MOTOR D'UN NOU CICLE: LES DUES PRIORITATS

La realitat, tanmateix, és que el procés independentista s'ha anat esllanguint fins a pràcticament esmorteir-se. La davallada de la CUP es pot entendre com una conseqüència d'aquest tancament de cicle. Però alhora, i mirant endavant, la revifalla de l'espai de la Unitat Popular hauria de ser un revulsiu cap a un nou cicle.

El nostre poble ha experimentat importants canvis en aquesta última dècada. I malgrat la repressió i el retorn de l'autonomisme, continua existint, a Catalunya, una majoria independentista i, dins d'aquesta, una majoria d'esquerres.

Així d'entrada, la Unitat Popular hauria d'aspirar a enquadrar, mobilitzar i representar aquesta majoria. És clar que hi ha altres actors amb els quals ens disputem l'espai, principalment ERC. No deixa de ser paradoxal que, en un moment de crisi d'aquesta formació (pel descens electoral i per l'absència de resultats de les seves apostes com ara la Taula de Diàleg), la CUP no creixi ni en militància ni electoralment. En certa manera, la direcció d'ERC pot estar tranquil·la en la

seva incapacitat mentre no tingui algú que li disputi l'espai i la posi en contradicció.

Això s'explica perquè la CUP té una tendència persistent a tornar cap a un racó del tauler polític, malgrat que la realitat l'empenyi cap al centre. És a dir, evitar assolir compromisos amb altres actors polítics per no quedar-hi lligat. Ja hem explicat que això és una manifestació d'inseguretats en les pròpies forces. El problema és que, si un defuig el poder que té, el poble li acaba girant l'esquena.

La manera d'evitar aquest camí cap a la irrellevància és, d'una banda, proposar-se el creixement de l'organització. I, de l'altra, assumir que podem ser el motor d'un nou cicle mobilitzador cap a la independència.

El creixement obliga a la maduració del projecte perquè obliga a compartir-lo amb més sectors socials, a posar-lo al seu servei. Obliga a ser útils. Obliga a polir les propostes polítiques per veure'n la viabilitat. Si només busquem la coherència ideològica d'aquestes propostes, seran una molt bona creació de laboratori, però només això. No creuaran la porta del laboratori per anar al carrer, que és on aquestes passen la prova de la pràctica, és on generen contradiccions, és on transformen. Per això, en la majoria de casos, el creixement va associat també a l'assumpció de responsabilitat de govern o de governabilitat.

És amb aquesta idea del creixement que defensem la Unitat Popular àmplia. En la Unitat Popular del futur hi ha de ser molta més militància i corrents dels que som ara. I electoralment això hauria de tenir un reflex que permetés duplicar, dins el bloc independentista i a mig termini, el pes que tenim actualment per tal de poder parlar, de tu a tu, a les altres dues formacions.

Els passos que la CUP ha fet en aquesta direcció han estat petits i contradictoris. Valgui com a exemple l'acord amb Guanyem per a les darreres eleccions al Parlament, el 2021, que va repercutir en uns bons resultats electorals i que, tanmateix, va ser boicotejat des de dins mateix de l'organització.

Pel que fa el nou cicle, hem de creure'ns allò que diem: que som el sector més conseqüent en el nostre independentisme, que no defallim i que som els més capaços d'augmentar els suports al projecte perquè defensem una República nítidament lligada a les conquestes socials. No n'hi ha prou amb dir-ho, cal demostrar-ho. No hem d'esperar que els altres actors tornin a engegar un procés, sinó que hem de crear les dinàmiques que els obliguin a posicionar-se. Hem de tenir un full de ruta propi per arribar als nostres objectius (amb tots els perès, perquè no hi ha full d'instruccions per a la revolució).

En totes dues qüestions, també, cal no perdre de vista que la tasca de les avantguardes polítiques és anar un pas per davant del poble, no trenta. Fer propostes deslligades de la conjuntura, buscant simplement l'impacte ideològic, ens fa aparèixer com una opció poc útil i, una altra vegada, ens situa en el racó del tauler.

Tenim idees radicals, però això no ha de ser excusa per a ser minoritaris. Cal tenir vocació d'anar més enllà, de connectar amb més sectors del nostre poble. Vocació d'exercir el poder.

6

LA BRÚIXOLA DE LA REFUNDACIÓ

ESTRATÈGIA DE RUPTURA I VOCACIÓ D'EXERCIR EL PODER

Ja hem explicat extensament la relació entre la Unitat Popular, les institucions actuals i l'objectiu de la Ruptura Democràtica. Queda clar que el nostre punt de vista és que l'esquerra ha de ser útil i això passa per una voluntat d'exercir el poder, tant a dins com a fora de les institucions vigents i, especialment, amb la vista posada en una ruptura independentista i la construcció d'una República Catalana.

Cal que la Unitat Popular estigui estretament imbricada en el moviment independentista i que hi guanyi pes, influència i pugui disputar-ne el lideratge.

L'hegemonia de la Unitat Popular dins el moviment independentista no és una fita llegendària sinó una dinàmica que pot donar-se. Però el primer pas és pensar en aquests termes guanyadors i el segon, posar-hi els mitjans per aconseguir-ho, que en el nostre cas vol dir fonamentalment implicació militant.

INCIDIR I GOVERNAR

L'exercici del poder a les institucions actuals té clares limitacions i riscos. Però més enllà de les potencialitats que ja hem explicat en l'apartat 2.3 n'hi ha una de ben clara: obliga a respondre, sempre, a la pregunta: «Això, com ho fariem nosaltres?». I aquesta és una pràctica que porta a millorar i madurar les formes de pensar, de comunicar, d'organitzar-se i d'actuar. És una pràctica que obliga a estar connectats amb la realitat.

Tota l'experiència acumulada pel municipalisme d'Unitat Popular aconsella la presència en governs com a pas molt més sòlid cap als nostres objectius que la permanència a l'oposició. No pas a qualsevol preu, amb qualsevol aliat o en qualsevol circumstància.

Cal organitzar tota aquesta experiència acumulada i preparar quadres també en l'àmbit institucional (per posar-ne un exemple: secretaris i interventors).

La por de formar part de governs va associada a les males experiències prèvies, des de l'eurocomunisme fins als verds alemanys, paradigma de la degeneració política. Tanmateix, no hem de perdre de vista tres qüestions a l'hora de fer passos en compromisos de govern:

- El caràcter rupturista de l'independentisme. Qualsevol govern on participen (municipal, comarcal, insular, provincial, departamental, autonòmic...) es troba dins l'entramat institucional que, en darrera instància, reproduïx el capitalisme amb les directrius que marquen la Unió Europea i l'OTAN. Però precisament per la voluntat de trencar amb els Estats espanyol i francès aquesta integració mai pot donar-se, perquè ens enfrontem a Estats que són peça essencial d'aquest engranatge.
- El caràcter reformista o no d'una reforma ve determinat pel context: una reforma guanyada amb el movi-

ment popular i de baix a dalt; una reforma que consolidi una posició dins una estratègia a llarg termini; i una reforma que apunti a les contradiccions principals del sistema.

- La nostra presència a la institució no és en detriment del carrer sinó com a enfortiment i continuació d'aquest. Sense el carrer, la institució es blinda en el conservadorisme, la burocràcia i el corporativisme. Sense la institució, el carrer esgota les reivindicacions i la mobilització sense horitzó.

MILITÀNCIA, ORGANITZACIÓ I DIRECCIÓ

En el programa de la candidatura al SN *Des de baix, construïm la unitat popular*, ja fa més de cinc anys, s'hi podia llegir aquesta diagnosi: «Entenem que, perquè la CUP esdevingui eina popular i de masses, resulta necessari millorar algunes pràctiques internes que actualment dificulten l'apropament i enquadrament d'amplis sectors socials.»

Més endavant, en aquest mateix document, es vinculava aquesta transformació organitzativa a les aportacions del feminisme: «La mirada feminista és el que ha clarificat que la República, el Socialisme o qualsevol projecte social, s'ha de construir a partir de la quotidianitat de les persones, a partir de les condicions materials de les classes populars. Per tant, hem de ser una organització de militants compromeses, però això no vol dir que haguem de dedicar totes les nostres hores a la militància, un fet que ens pot anar allunyant cada vegada més d'aquesta quotidianitat. Ens hauríem de preguntar per què tenim moltes menys companyes militants que no pas homes, o per què les enquestes indiquen que de tots els perfils de votants, aquell amb el qual connectem menys són les dones al voltant dels 40-50 anys (que acostumen a ser les persones amb més obligacions lligades a les cures)».

El model de militància és una qüestió central en la refundació i això té a veure amb el model d'organització i el model de direcció. Aquest últim aspecte continua sent un tabú, la qual cosa no fa sinó emascarar direccions informals o solapades, decisions de les quals ningú se'n fa responsable i equips humans efímers.

Des de l'AN d'Olot (març 2013) fins ara s'han format sis equips diferents per al Secretariat Nacional. Comptant que l'actual equip acabarà el mandat el març del 2024, ens trobem que la mitjana dels mandats ha estat de 22 mesos. A més, dins aquests equips també es produeixen dimissions i substitucions. I si bé entre equips hi ha algunes persones que continuen, aquestes són l'excepció.

Proposem alguns canvis en clau organitzativa:

- Mantenir el caràcter assembleari de l'organització: les grans decisions han de ser validades per la militància i aquesta ha de tenir els canals habilitats per a fer arribar propostes i per a revocar càrrecs.
- Promoure un model militant que faciliti la participació de diferents tipus de sectors de les classes populars, tenint en compte les realitats laborals, de cures, d'edat. La informalitat i les reunions excessives sovint són dues cares de la mateixa moneda que van en detriment del creixement i la pluralitat.
- Promoure una direcció política més clara i estable. És el més democràtic: conèixer qui ha pres les decisions, amb quins objectius i arguments i que se'n faci responsable. Per tal que això sigui possible, calen condicions materials i mandats més llargs que permetin la consolidació de línies polítiques a mitjà termini.
- Una cultura del debat més sana i constructiva, que no penalitzi les opinions que puguin aparèixer com a dissidents i respectar la pràctica militant. I amb claredat i sense barroquisme.

POLÍTICA D'ALIANCES

Cal assumir que són necessàries les aliances polítiques tant a l'àmbit institucional com al carrer, i també des del punt de vista nacional com social. Una formació que no és capaç d'incidir en canvis factibles és una formació políticament irrellevant, que espera que el seu moment arribi amb un cert idealisme, imaginant que es passarà de 0 a 100 de manera lineal i que pel camí no seran necessaris els compromisos amb cap altre actor.

Qualsevol aliança ha d'estar acotada a uns objectius i per això tindrà un principi i un final. Plantejar-la ha d'anar lligat a una bona anàlisi de la conjuntura. Convé avaluar la potencialitat i el risc de subscriure-la.

En qualsevol aliança el factor determinant és la correlació de forces. Les aliances amb actors més «grans» sempre tenen el risc de la invisibilització però tenen potencialitats: el principal és que serveixen per a fer possible qüestions que amb la força d'un mateix són impossibles; però també n'hi ha d'altres, com ara la possibilitat d'acostar-se a la base social del «gran» que, per definició, és més àmplia que la pròpia i en què, per tant, convé incidir-hi.

En canvi, les aliances amb actors més «petits» també tenen les seves complicacions en el sentit exactament contrari: actors que vetllen per no ser instrumentalitzats i molt gelosos de la seva independència.

Actors «petits» o «grans» són conceptes relatius perquè, en aquestes correlacions, l'ambient extern pot ajudar els uns o els altres: quines propostes s'entenen com el «sentit comú» o la «coherència» dins de l'aliança plantejada, així com el relat sobre el compliment o incompliment dels objectius i acords que es desprenen de l'aliança. Evidentment, la influència sobre els mitjans de comunicació i la creació d'opinió és clau també en aquest aspecte.

La unitat ha d'anar lligada a objectius, però també és cert que, en certa mesura, és un valor en si mateix. Perquè la di-

visió obliga a dedicar molts esforços a la diferenciació que van en detriment de l'acció. El temps que s'ha perdut en un debat estèril com és la «confrontació» oposada a l'«eixamplament de la base», un debat en el qual encertadament la CUP ha mantingut la posició més raonable, pot ser un bon exemple.

PARTIT-MOVIMENT

Els partits institucionalitzats pensen que el monopoli de la política el tenen ells i que l'única acció possible és la que permet el marc vigent. En canvi, qualsevol formació revolucionària es veu en la necessitat de desplegar una feina que parteix del marc vigent, però que ha de transformar les consciències i organitzar un subjecte transformador i, per tant, ha de fer una feina de fons i de baix cap a dalt.

La funció partit es pot definir com la d'enquadrar els elements més cohesionats ideològicament, elaborar una estratègia i un programa coherents que aglutinin les diferents reivindicacions i intervenir en la lluita institucional. Ha de tenir línia tàctica i estratègica.

El partit-moviment, tanmateix, incorpora la funció mobilitzadora així com la de suport a altres expressions i lluites autoorganitzades. El model de corretja de transmissió (model centrípet) sol ser menys funcional que el model en què el partit contribueix al moviment però aquest gaudeix d'autonomia (model centrífug).

Donar suport a les mobilitzacions i tenir alhora capacitat de mobilització pròpia. I sobre aquesta qüestió convé honestat i crítica: malgrat el que sembla, la nostra presència a les institucions està per damunt de la nostra capacitat mobilitzadora. Aquesta també ha de ser una de les prioritats: augmentar el múscul mobilitzador propi, enfortir la referencialitat de l'organització com a convocant de manifestacions i actes.

L'articulació del moviment ha de ser funcional a uns objectius i alhora coherent amb l'autonomia dels actors. El mo-

del actual de la Taula de l'Esquerra Independentista no és aquest cas: hi participen només una de les dues organitzacions estratègiques i una de les dues juvenils; el sindicat COS no és l'únic del qual participa la militància de la CUP; i s'atorga un rol de direcció estratègica a organitzacions sectorials. Una possible evolució que sí que tindria més sentit seria una coordinació entre la CUP, les dues organitzacions juvenils i el SEPC.

Així doncs, el desplegament de la línia política d'Unitat Popular ha d'incorporar la visió de moviment que implicarà l'acció de sindicats, associacions, plataformes, casals i ateneus, teixit de l'economia social i solidària i moviment cultural. Als Països Catalans, al costat del moviment per la independència convé tenir en compte nombroses expressions reivindicatives a les quals cal participar: sindicalisme, ecologisme, feminisme, antiracisme, moviment LGBTI, moviment per l'habitatge, activisme per la llengua...

Però el partit-moviment no pot ser únicament un altaveu d'aquestes expressions i lluites, la suma de les quals no constitueix una alternativa. Com explica Isabel Rauber al llibre citat: «El sumatori de les reivindicacions no ha estat, no és, ni serà el projecte estratègic sociotransformador, ja que totes elles (com a cadascuna) reivindiquen el seu dret al sistema, aquesta és la seva funció el seu sentit com a tals reivindicacions.» El partit-moviment ha de tenir, per tant, una proposta estratègica pròpia.

Aquest model organitzatiu implica també un model militant, en relació amb el que s'ha explicat al punt 6.3. Ens referim a implicar la militància en el teixit associatiu i reivindicatiu. Un model militant altament burocratitzat no permet alliberar temps per a aquestes altres expressions de compromís polític.

PAÏSOS CATALANS: CONFEDERALISME

El debat sobre la construcció nacional dels Països Catalans excedeix, de molt, l'objectiu d'aquest text. Ara bé, és neces-

sari atendre la realitat i veure com de difícil ha estat arrelar el projecte més enllà de la Catalunya estricta.

Contra això no hi podem contraposar el *mea culpa* d'haver abandonat aquesta qüestió, perquè el cert és que ha estat una prioritat organitzativa de la CUP almenys durant els darrers anys. Però ateses les dificultats, no suplirem amb més voluntarisme el que és un problema estructural.

Poble Lliure defensem un model confederal de nació. Cal vetllar per construir estructures i discursos unitaris. Però és impossible fer encaixar la realitat, diversa, en una visió homogènia. Per raons històriques, les identitats de cadascun dels països són una realitat. I el que cal combatre és especialment el lligam entre aquestes identitats diverses i l'espanyolisme. Si la entitat diversa de cadascun dels països s'entén dins la unitat de terres de parla catalana, és una via de construcció nacional que pot resultar més operativa.

Entendre que hi ha camins separats, centrats en cada territori, hauria de facilitar l'arrelament organitzatiu de la Unitat Popular arreu, amb dinàmiques pròpies i autonomia política.

UN SOCIALISME DEL SEGLE XXI

En l'àmbit ideològic, la Unitat Popular tenim el deure d'aprofundir i difondre l'alternativa socialista. Partint de la reivindicació i alhora revisió crítica de totes les experiències precedents i partint, sobretot, de les lluites i de l'estat actual de consciència.

La mutació climàtica que estem vivint i l'esgotament de moltes matèries primeres, principalment el petroli, ens aboquen a un panorama en què les desigualtats pròpies del capitalisme i l'imperialisme s'agreuaran. La consigna «socialisme o barbàrie» que va popularitzar Rosa Luxemburg serà encara més vigent.

Eudald Carbonell explica que «des del punt de vista evolutiu, la globalització és l'error més gran de la història huma-

na, perquè tendeix a uniformitzar el sistema en lloc de mantenir la diversitat». I hi afegeix el següent «En cas de crisi, com que no hi ha diversitat, no hi ha alternatives, fet que porta al col·lapse del sistema. Aquest és el punt en què estem ara.»

La cantarella de la desaparició dels Estats amb la globalització s'ha demostrat totalment equivocada. En les últimes dècades neoliberals el poder de les classes dominants no ha minvat, ans al contrari. I el desdibuixament dels Estats només s'ha produït en alguns aspectes, com ara facilitar la circulació del capital. En les darreres dècades l'Estat no ha desaparegut pas: les fronteres s'han endurit, per exemple al Mediterrani; els pressupostos militars han augmentat i fins i tot en l'anterior crisi vam veure com acudien al rescat dels negocis d'aquestes classes dominants. En sentit contrari, és també des de determinats poders estatals, els BRICS, que es contribueix a posar límits al model unipolar de domini dels EUA.

La qüestió clau, sempre, és quins sectors i classes socials tenen el poder estatal. La pregunta no és si amb estats o sense, sinó quina mena d'estats.

La Unitat Popular independentista tenim el repte de vincular la creació de la República Catalana amb aquest moment de crisi civilitzatòria: una República que reparteixi les feines i la riquesa, amb una societat resilient i preparada per a la mutació climàtica i la crisi de materials: canvis en l'estructura productiva, en els usos dels temps, en la geopolítica. I especialment una República Catalana solidària i internacionalista: la transició ecosocial és una aportació a la pau, perquè l'accés a l'aigua, minerals i combustibles fòssils, així com els fluxos migratoris agreujats pel canvi climàtic, són el brou de cultiu de les violències i els conflictes bèl·lics de la present era.

7

COROL·LARI: UNA INVITACIÓ A ORGANITZAR EL FUTUR

El debat que obre la CUP és una oportunitat per a parlar de qüestions profundes com les que plantegem aquí. La nostra proposta no serà de ben segur l'única. I probablement en aquestes pàgines deixem qüestions obertes i algunes sense tractar. Perquè això no és cap manual dogmàtic sinó l'estat actual de la nostra proposta sobre la Unitat Popular, fruit de les experiències acumulades al llarg de moltes dècades de militància independentista i revolucionària. Fruit del moment actual i del que considerem a prioritari.

Per això el debat és necessari i s'ha de produir amb honestedat i claredat. Ha d'anar més enllà de les qüestions metodològiques i ha d'entrar a polir els objectius a curt, mitjà i llarg termini, així com les eines necessàries per a assolir-los.

Quedem a la disposició de totes les organitzacions, col·lectius i militants de l'independentisme d'esquerra per a aquesta tasca.

Aquesta edició s'ha publicat el mes de desembre de 2023

S'ha compost amb les famíles
tipogràfiques Sabon i Futura creades,
respectivament, per J. Tschichold i P. Renner,
dissenyadors de referència en el sector editorial
que van ser marginalitzats, empresonats i exiliats
pel règim nazi sota l'acusació de «bolxevisme cultural»

**POBLE
LLIURE**